

GAIRĖS DĖL NEFORMALIŲJŲ IR PROFESIONALIŲJŲ INVESTUOTOJŲ

[Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo](#) (toliau – SVV įstatymas) 3 straipsnio 15 dalyje¹ apibrėžta, kad neformaliesiems ir profesionaliesiems investuotojams partnerinių įmonių lygmeniu taikoma išimtis, t. y. šių investuotojų duomenys (darbuotojų skaičius ir finansiniai duomenys) nėra sumuojami su įmonės, kurios akcininkai/dalininkai yra šie investuotojai, duomenimis.

I. Gairės dėl neformaliųjų investuotojų.

SVV įstatymo 2 straipsnio 11 dalyje nustatyta, kad neformaliuoju investuotoju laikomas „*juridinis asmuo, fizinis asmuo arba fizinių asmenų grupė (išskyrus akcines bendroves, kurių akcijomis prekiaujama reguliuojamoje rinkoje), investuojantys nuosavą kapitalą į verslo pradžią ar inovatyvaus verslo plėtrą ir teikiantys įmonėms, į kurias investuoja, konsultavimo ir mokymo paslaugas.*“

SVV įstatymu yra įgyvendinama [2003 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos rekomendacija 2003/361/EB dėl mikroįmonių, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo](#) (toliau – Rekomendacija), kurios 3 straipsnio 2 dalies 2 pastraipoje apibrėžta, kad neformaliaisiais investuotojais laikomos viešos investicinės korporacijos, rizikos kapitalo bendrovės bei verslo angelai (asmens arba asmenų grupės, nuolat vykdančios rizikos kapitalo investavimo veiklą, investuojantys nuosavą kapitalą į nekotiruojamą verslą), tačiau yra keliami sąlyga, kad šių verslo angelų bendra investicijų suma į tą pačią įmonę būtų mažesnė kaip 1 250 000 Eur.

[MVĮ apibrėžties vartotojo vadove](#) plačiau paaiškinama šių neformaliųjų investuotojų – rizikos kapitalo įmonių², verslo angelų³ ir viešųjų investicinių korporacijų⁴ – apibrėžtis.

Apibendrinant išdėstyta informaciją, 1 lentelėje pateikiame gaires, kuriomis vadovaujantis fiziniai ir juridiniai asmenys galėtų būti priskiriami neformaliesiems investuotojams.

1 lentelė. Gairės dėl neformaliųjų investuotojų.

Kai neformalusis investuotojas – fizinis asmuo	<ol style="list-style-type: none">1. Fizinis asmuo yra įtrauktas į LitBan'o/Ko-investicinio fondo ar kitos valstybės verslo angelų tinklą (kai yra viešai prieinama informacija).2. Fizinis asmuo nėra susijęs šeimos ryšiais su MVĮ.3. Fizinis asmuo investuoja nuosavus pinigus:<ol style="list-style-type: none">3.1. tiesiogiai į MVĮ verslo pradžią/plėtrą:<ol style="list-style-type: none">3.1.1. fizinis asmuo priima sprendimą investuoti savarankiškai (ne per nepriklausomą verslo vadovą);3.1.2. fizinis asmuo toliau rūpinasi savo investicija stebėdamas, dalyvaudamas valdymo organuose ar kitaip savo žiniomis, patirtimi bei parama padėdamas įmonei, į kurią investavo, kaip jos pagalbininkas mentorius;3.2. per sindikatą, kaip fizinių asmenų grupę (investicija į MVĮ verslo pradžią/plėtrą):<ol style="list-style-type: none">3.2.1. sindikatas turi vadovaujantį neformalų investuotoją MVĮ;3.2.2. sindikato vadovaujantis neformalus investuotojas toliau rūpinasi bendra investicija dalyvaudamas valdymo organuose, stebėdamas ar kitaip savo žiniomis, patirtimi bei parama padėdamas įmonei, į kurią investavo, kaip jos pagalbininkas mentorius. <p>Dokumentai, į kuriuos atsižvelgiama vertinant: rašytiniai susitarimai, sutartys, paaiškinimai ir pan.</p>
Kai neformalusis investuotojas – juridinis asmuo (taikoma ir kai	<ol style="list-style-type: none">1. Juridinis asmuo yra įtrauktas į LitBan'o/Ko-investicinio fondo ar kitos valstybės verslo angelų tinklą (kai yra viešai prieinama informacija).2. Juridinis asmuo investuoja į MVĮ verslo pradžią/plėtrą.

<p>fizinis asmuo (neformalus investuotojas) investuoja ir per savo įsteigtą įmonę)</p>	<p>3. Juridinis asmuo užsiima tik investavimo veikla. 4. Jei juridinis asmuo užsiima ir investavimo, ir kita veikla: 4.1. juridinis asmuo investuoja į kitą rinką nei jo prekių/paslaugų rinką; 4.2. juridinis asmuo investuoja siekdamas vienintelio tikslo – gauti kiek įmanomą aukščiausią investicinę grąžą ir pelningai pasitraukti iš MVĮ (t. y. parduoti turėtas MVĮ akcijas); 4.3. juridinis asmuo neinvestuoja siekdamas strateginės vertės kūrimo (pvz., būsimos konkurencijos sumažinimo, pasidalinimo patirtimi, technologijomis ir pan.). 5. Juridinio asmens vadovai nėra susiję šeimos ar kitais ryšiais su MVĮ. 6. Juridinis asmuo priima sprendimą investuoti savarankiškai (ne per nepriklausomą verslo vadovą). 7. Juridinis asmuo toliau rūpinasi savo investicija dalyvaudamas valdymo organuose, turėdamas teisę į tam tikrus strateginius sprendimus, stebėdamas ar kitaip savo žiniomis, patirtimi bei parama padėdamas MVĮ, į kurią investavo, kaip jos pagalbininkas mentorius. 8. Juridinis asmuo numato pasitraukimo iš MVĮ, į kurią investavo, strategiją.</p> <p>Galimi dokumentai, į kuriuos atsižvelgiama vertinant: investavimo ir akcininkų sutartis, įstatai, investavimo strategija, paaiškinimai ir pan.</p>
---	---

Neformalaus investuotojo statusui nustatyti kiekvienas atvejis yra analizuojamas atskirai. Vertinama aukščiau nurodytų aplinkybių visuma ir kitos žinomos bei svarbios aplinkybės. Nurodyti požymiai yra rekomendacinio pobūdžio.

II. Gairės dėl profesionalių investuotojų.

Rekomendacijos 3 straipsnio 2 dalies 2 pastraipoje apibrėžta, kad profesionaliaisiais investuotojais laikomi instituciniai investuotojai, įskaitant regioninės plėtros fondus.

MVĮ apibrėžties vartotojo vadovas paaiškina, kad nors Europos Komisija ir nėra oficialiai apibrėžusi „institucinių investuotojų“ sąvokos, tačiau „*paprastai jais laikomi investuotojai, daugelio smulkių pavienių investuotojų vardu prekiaujantys dideliais vertybinių popierių kiekiais ir tiesiogiai nedalyvaujantys įmonių, į kurias investuoja, valdyme*“.

SVV įstatymo 2 straipsnio 26 punkte apibrėžta, kad „*šiuo įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos <...> Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatyme, <...> Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatyme <...>*“.

[Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatymo](#) 2 straipsnio 29 dalis profesionalų investuotoją apibrėžia – „*investuotojas, atitinkantis Finansinių priemonių rinkų įstatyme profesionaliajam klientui nustatytus kriterijus.*“

Pagal [Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo](#) 3 straipsnio 58 dalį „*Profesionalusis klientas – klientas, kuris atitinka profesionaliesiems klientams nustatytus kriterijus, nurodytus šio įstatymo II skyriaus ketvirtajame skirsnyje.*“

Taigi profesionaliais investuotojais pagal Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymą pripažįstami profesionalieji klientai, kurie atitinka įstatyme nustatytus kriterijus ir reikalavimus. Jais bendrąja prasme be atskiuro pripažinimo laikomi Europos Sąjungos valstybėse narėse ir trečiojoje valstybėse licencijuoti ir (arba) prižiūrimi subjektai, veikiantys finansų rinkose (pvz. kredito įstaigos, finansų maklerio įmonės, draudimo įmonės, kolektyvinio investavimo subjektai ir pan.); tam tikrus finansinius reikalavimus atitinkančios didelės įmonės; šalių vyriausybės ir regioninės valdžios institucijos, valstybės skolos valdymą vykdytys subjektai, centriniai bankai, Pasaulio bankas, Tarptautinis valiutos fondas, Europos Centrinis Bankas, Europos investicijų bankas

ir kitos panašios tarptautinės ir tarpvalstybinės institucijos; kiti instituciniai investuotojai, kurių pagrindinė veiklos sritis yra investavimas į finansines priemones, įskaitant subjektus, kurie verčiasi turto pakeitimu vertybiniais popieriais ar dalyvauja kituose finansavimo sandoriuose. Tačiau, esant tam tikroms aplinkybėms, profesionaliais klientais gali būti pripažįstami ir kiti asmenys (plačiau prašome skaityti Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo II skyriaus ketvirtajame skirsnyje).

¹ SVV įstatymo 3 straipsnio 15 dalis:

„15. Nustatant partnerinės įmonės duomenis (DPn), šio straipsnio 13 dalyje nurodytas koeficientas kn laikomas lygiu nuliui, jeigu 25 procentus ir daugiau įmonės akcijų, pajų ar kitokių dalyvavimą įmonės kapitale žyminčių kapitalo dalių arba 25 procentus ir daugiau visų įmonės dalyvių balsų tiesiogiai ar netiesiogiai (pagal balsavimo sutartį, balsavimo teisės perleidimo sutartį, įgaliojimą ir pan.) turi šie investuotojai, jeigu jie tarpusavyje nėra susiję:

1) neformalieji investuotojai, jeigu šių investuotojų bendra investicijų į tą pačią įmonę suma ne didesnė kaip 1,25 mln. eurų;

2) mokslo ir studijų institucijos, kurios gali investuoti turta;

3) profesionalieji investuotojai;

4) savivaldybės, kurių metinis biudžetas mažesnis kaip 10 mln. eurų ir kurių teritorijoje gyvenamąją vietą yra deklaravę mažiau kaip 5 tūkstančiai gyventojų.“

² MVĮ apibrėžties vartotojo terminų žodynėlis:

„Rizikos kapitalo įmonė. Privataus kapitalo ar rizikos kapitalo investavimo fondas yra priemonė, teikianti galimybę keliems investuotojams sutelkti investicijas į bendrovių (bendrovių, į kurias investuojama) nuosavą kapitalą ir nuosavybės vertybinius popierius (kaip antai kvazinuosavą kapitalą). Paprastai tai yra privačios bendrovės, kurių akcijos nebiržinės. Fondas gali turėti bendrovės statusą arba gali būti jokio juridinio statuso neturintis susitarimas, kaip antai komanditinė ūkinė bendrija. Privataus kapitalo ar rizikos kapitalo įmonė gali turėti bendrovės arba komanditinės ūkinės bendrijos statusą; kelių iš jų akcijomis prekiaujama akcijų rinkose (16). Rizikos kapitalo įmonės investuoja siekdamos tikslo prisidėti prie akcininkų turto augimo, pelningai pasitraukdamos iš įmonės (t. y. parduodamos turėtas akcijas). Tokia nuostata turėtų būti įmonės įstatuose.“

³ MVĮ apibrėžties vartotojo terminų žodynėlis:

„Verslo angelas. Verslo angelai yra privatūs asmenys, kurie arba pavieniui investuoja savo pinigus į MVĮ, arba investuoja į sindikatus, kuriuose vienas verslo angelas paprastai imasi vadovaujamo vaidmens. Verslo angelų su atitinkama įmone paprastai nesieja ankstesni šeimos ryšiai ir jie savarankiškai, o ne per nepriklausomą verslo vadovą, priima sprendimą investuoti. Sindikatui vadovaujantis arba pavieniui investuojantis verslo angelas paprastai toliau rūpinasi savo investicija stebėdamas ir savo žiniomis, patirtimi bei parama padėdamas įmonei, į kurią investavo, kaip jos pagalbininkas mentorius (20).“

⁴ MVĮ apibrėžties vartotojo terminų žodynėlis:

„Korporacinio rizikos kapitalo įmonės – įprastos (pvz., vaistų, transporto, energetikos ar kituose sektoriuose veikiančios) įmonės, kurios kaip papildomą veiklą renkasi investuoti pinigus į kitą (paprastai pradedančiąją) įmonę ir kartu tęsia pagrindinę savo veiklą. Taigi jos nėra tokio pobūdžio investuotojai, kokie turimi omenyje 3 straipsnio 2 dalies a–d punktuose. Tokiam požiūriui pritariama Reglamente Nr. 345/2013 (17) dėl Europos rizikos kapitalo fondų, pagal kurį korporacinio rizikos kapitalo nebūtų galima paženklinti „EuVECA“ ženklui.“